

JE TALENTEN VINDEN EN BENUTTEN, DAAR GAAT HET OM

Jan Willem Wolff (1967) is sociaal geograaf met ruim twintig jaar onderzoeks- en advieservaring. Zijn specialisme is 'consultainment'; mensen in beweging krijgen met behulp van verbeeldingskracht. Vanuit Wolff MC begeleidt hij grote projecten, ingewikkelde projecten, projecten die vastzitten of die al eens zijn mislukt. In 2001 was hij medeoprichter van De Bovenkamer van Nederland. Voor het komende jaar staan er spannende nieuwe dingen op stapel; er komt een boek, een spel en een conference.

MAKE BELIEVE

"Een conference, ja. Noem het een consultancyconference. Daar heb ik zin in. En ik denk dat ik het kan. Ik heb inmiddels een goede boodschap voor mensen die worstelen met de vraag: wie ben ik eigenlijk, wat heb ik te doen op deze wereld? Niet dat ik de antwoorden heb, maar we kunnen wel een hele leuke dag hebben.

Op het podium ga ik in principe doen wat ik in mijn werk ook doe. Ik neem mensen mee op reis. De reis van de held. Er moet een opdracht worden vervuld. Onderweg komen we gevaren tegen en obstakels. Zo liet ik een groep deelnemers in Het Verhaal van de Eemsdelta het Krimpmonster verslaan. Via 'make believe' naar een oplossing. Dat werkt heel goed; verhalen bieden ruimere perspectieven.

Iemand zei eens, nadat ik had uitgelegd hoe we het gingen aanpakken: "Nee hè, we gaan sociale academie doen." Die had het dus echt niet begrepen. Wat ik doe is verre van soft. Ik ontwerp een passende belevenis, in dienst van een keihard resultaat. Ik neem je bij de hand en ga een eindje mee op avontuur. Ik ben ceremoniemeester-plus. Wat ik eigenlijk verkoop is veiligheid, zodat je de reis aandurft."

GEDONDER

"Ik hou me niet aan conventies. Sommige mensen moeten daar aan wennen. Ik gedraag me nogal vrij en dat is niet de code in het leven. Ik ben heel direct; ik mis het gen voor gêne. Vragen staat vrij en nee zeggen mag ook, dat is een van mijn motto's.

Wat ik ook waanzinnig mooi vind? Ergens een gat in proberen te schieten. Niet om flauw te doen, maar gewoon, omdat slimme mensen met passie voor hun werk dat nou eenmaal doen. Omdat het leuk is. En vooral omdat je met zijn allen verder komt. Popperiaans falsificeren heet dat in de wetenschapsfilosofie: een bewijs vinden dat een theorie kan weerleggen.

Het is overigens nooit mijn bedoeling om mensen zich

ongemakkelijk te laten voelen, maar ik zaai wel graag een vleugje verwarring. In mijn functie van reis Leider vertolk ik vaak de narrenrol. Ik hou ervan de boel op z'n kop te zetten, ik hou van positief gedonder. "Lollig zijn, dat doe je maar thuis," hoor je wel eens. Dat is een ernstige misvatting."

KINDEREN

"Het is grappig, kinderen lachen niet als ik extreme of rare dingen zeg. Waarom? Omdat ze nog niet zijn vervuld door allerlei overtuigingen van wat hoort en wat niet hoort. Ik vind het heel leuk om kinderen te observeren, opmerkingen tegen ze te maken. Je krijgt altijd wat terug en je kunt er zoveel van leren. Kinderen zijn grenzeloos nieuwsgierig. Mijn eigen kinderen hoeven niks, ze hebben alleen de plicht om te proberen van elke dag een leuke dag te maken. Plezier hebben, daardoor je talent vinden en ten volle benutten, daar draait het om in het leven."

VADER EN MOEDER

"Ik ben opgegroeid in de stad Groningen, ik ben een Suikerunie-kind uit de Zeeheldenbuurt. De fabriek van Suikerunie is weg. Dat voelt heel raar: zij van Hoogkerk hebben gewonnen.

Elk weekend en in de vakanties gingen we naar Norg, naar ons zomerhuisje. Daar ging ik eindeloos fietsen en jagersshulzen zoeken. Dat verzamelen heb ik trouwens nog steeds, verzamelen en structureren. Wat je graag deed als kind zegt veel over je latere passies en talenten.

Mijn moeder overleed toen ik tien was. Mijn vader werd vanaf dat moment ongevraagd vader en moeder tegelijk. Dat heeft hij heel goed gedaan, ik ben hem daarvoor eeuwig dankbaar. Hij heeft mijn zus en mij bovendien drie tegeltjeswijsheden geleerd: leen nooit geld van anderen want dan hebben ze macht over je, neem altijd een ziektekostenverzekering want de kosten van een ziekenhuis kun je niet dragen en wees altijd eerlijk."

‘Dat je jezelf kunt resetten,
dat verklaart
mijn optimisme’

‘Iedereen heeft de wedstrijd van zijn leven al gewonnen’

BIER

“Op mijn negentiende ging ik studeren. Economie, was het plan. Maar toen ik tijdens een voorlichtingsdag iemand in een net pak op geaffecteerde toon hoorde uitleggen waar de studie over ging, haakte ik af. Vervolgens liep ik langs een zaaltje waar Sociale Geografie zich presenteerde. Iemand vertelde over de reizen van Plato en het belang van veldwerk. Goh, dacht ik, kan dit ook? Ik heb een fantastische studietijd gehad.

Toen ik op zoek was naar een onderwerp om op af te studeren zei mijn docent tegen me: “Kom op, Jan Willem, je hebt toch wel een hobby, er is toch wel iets waar je goed in bent, waar je veel vanaf weet?”

“Euh ja,” zei ik. “Bier.” Mijn scriptie werd het meest verkochte boek van de faculteitsuitgeverij. Van die docent heb ik geleerd dat het belangrijk is om je hart te volgen. Kies wat je leuk vindt, dan is de kans dat je iets waardevols maakt het grootst.”

BALANS

“Na mijn studie deed ik eerst vier jaar economisch onderzoek en daarna ging ik aan de slag bij adviesbureau KPMG. Ik maakte flitsend carrière, maar na zes jaar hield ik er mee op. Het ging goed met mijn baan, maar niet met mij. Er waren signalen. Zo had ik al tijden last van een trillend oog. Pure stress. En ik was gewoon niet meer zo’n aardig mens. Ik werd in die tijd eens aangehouden voor te hard bumperkleven. Ten onrechte, vond ik – ik probeerde juist te ontsnappen aan een bumperklever en ik had nu eenmaal haast – en maakte dat in niet mis te verstane bewoordingen duidelijk. Niet dat ik stond te schreeuwen en schelden, maar ik ging wel ver over de grens van wat ik nu betamelijk vind. Op een dag zei mijn vrouw tegen me: “Ik vond je vroeger leuker.” Dat was de druppel. Ik realiseerde me ineens: ik ben stokongelukkig. Doe ik wat ik graag wil? Nee! Ik was totaal niet in balans.

“Ik ga weg bij KPMG,” hilde ik tegen een trainster van de cursus ‘grenzen verleggen en doorbraken realiseren’. “Dat lukt je toch niet,”

was het antwoord. Dat moet je dus net tegen mij zeggen, dan ga ik het tegendeel bewijzen.

Het was de beste beslissing die ik had kunnen nemen. Langzaam heb ik de balans weer hervonden. Zonder therapie. Ja, als ik weet dat er een probleem is en weet wat het probleem is, dan weet ik ook wat ik eraan moet doen.”

RESETTEN

“Ik zet tegenwoordig mijn energie veel beter in. Ik ben veel buiten, minstens twee uur per dag. Dat brengt me veel goeds. Ik wandel dagelijks van en naar mijn werk. Ook als het regent. Ik heb het nieuwsgierige kind in mij teruggevonden en dat maakt me heel gelukkig. “Geluk is als alle besef van tijd weg valt omdat je bezig bent met wat je graag doet. Ik kan niks met de calvinistische manier denken: ‘pas als je al je plichten vervuld hebt mag je iets leuks voor jezelf doen’. Als ik op een dag tien dingen moet doen waarvan ik er twee heel erg leuk vind, dan zorg ik dus in élk geval dat ik die twee dingen heb gedaan aan het eind van de dag! Ik heb het mijn vrouw ook geleerd. Ze speelt louter voor zichzelf elke dag een half uur piano, ook al heeft ze het voor haar idee eigenlijk te druk om piano te spelen.

Doe elke dag iets wat je echt leuk vindt. Dat is een van mijn recepten voor geluk. In dertig tot vijftig dagen kun je jezelf een nieuwe gewoonte aanleren, daarna weet je niet beter. Dat je jezelf kunt resetten, dat verklaart mijn optimisme.

Ik ben ook veel minder cynisch geworden. Vroeger dacht ik vaak: als ik ooit aan de knop kan zitten om de wereld te vernietigen, waarom zou ik het dan niet doen? Nu weet ik dat, als ik de kans heb op die knop te drukken, ik het niet zal doen. Integendeel.”

FEEST

“Wat is waar? Alles is waar wat je maar wilt. En tegelijkertijd is niets waar, voor mij is dat hetzelfde. Waarheid is perceptie en perceptie is waarheid. Wat je waarneemt hangt af van definities, regels en

overtuigingen. Ik voel me wel eens wat eenzaam in mijn manier van denken, maar als ik mensen tegenkom die op dezelfde wijze de wereld in kijken, dan kan het zomaar feest worden. Dan gaan de dingen als vanzelf, moeiteloos, in flow. Verder geloof ik in synchroniciteit, dat dingen met elkaar verbonden zijn. Een echte wens hebben betekent dat je aan de slag moet. En als jij het startsein geeft – ja, ik wil – dan komt het universum in beweging, gaat alles samenspannen. En nee, natuurlijk lukt niet alles altijd. Dat kan diverse redenen hebben: het is geen echte wens, je hebt iets anders te doen in de wereld of je bent er gewoon nog niet aan toe.”

OLIFANT

“Ik vind het het leukst als mensen licht aarzelend naar me toe komen en zeggen: “Ik zou dat wel willen, maar dat is vast niet haalbaar.” Alles kan! Mits er maar iemand is die erin gelooft. Het slagen of falen van een project heeft niets te maken met de moeilijkheidsgraad. Dingen gaan mis op verkeerde verwachtingen, gebrek aan communicatie en onvoldoende leiderschap. Niet omdat iets onmogelijk is. Hoe eet je een olifant? In stukjes! Hoe bouw je een hunebed? Steen voor steen! Het gaat om de juiste aanpak. En alles staat of valt met echt willen. Ik maak veel gebruik van de Creatiespiraal van Marinus Knoope, waarin de weg van wens naar werkelijkheid wordt beschreven. Als je het hebt over zingeving? Volgens mij maak ik mensen blij. Door ze nieuw perspectief aan te reiken. Iedereen heeft een talent, zo zie ik de wereld. Ontdek dat talent, koppel het aan ambitie en je kunt gaan verkopen. Authentiek verkopen. Je verkoopt namelijk meer als je dicht bij jezelf blijft.”

ZIN

“Iedereen die hier is, op de wereld, heeft de wedstrijd van zijn leven al gewonnen. Ik doel op de conceptie. Dat idee geeft rust, je hoeft feitelijk verder niets. Je mag er zijn en je bent goed als basis. De zin van het leven? Ashes to ashes, dust to dust. Ik weet het niet. Het is maar net welke zin je ziet. Het ligt aan je perspectief. Waarom zijn mensen ongelukkig? Omdat ze het verkeerde perspectief hanteren. Omdat ze eisen stellen aan zichzelf die ze nooit kunnen waarmaken, omdat hun talent daar niet ligt. Of omdat ze verlangens hebben die ze absoluut niet aan het vervullen zijn. “You’ve got to find what you love,” zei Steve Jobs. Daar ben ik het hartgrondig mee eens. Een boek dat hierbij van pas kan komen is wederom van Marinus Knoope: de Ontknooping. Het had wat mij betreft eigenlijk ‘Het periodiek systeem van ongewenste emoties’ moeten heten. Zo spreekt Marinus er namelijk in zijn lezingen over. Dat is toch fantastisch: een natuurkundige die op deze wijze over zijn ontdekking spreekt! Bovendien maakt die titel nieuwsgierig en verkoopt beter. Het gaat erover dat emoties nooit ongewenst zijn, omdat het signalen zijn om je op het pad naar het benutten van je talenten te krijgen. Als je niet luistert komen ze steeds weer terug.”

HOOFD

“Ik heb altijd gedacht dat ik eeuwig zou leven, maar sinds kort ben ik me bewust van mijn sterfelijkheid. Ik zat in een vergadering en ineens voelde ik iets in mijn hoofd. Ik dacht: ik heb een hersenbloeding. Of een TIA. Straks word ik wakker in een ziekenhuis met allemaal bezorgd kijkende mensen om mijn bed. “Vinden jullie het hier ook ineens zo warm?” vroeg ik en ging naar het toilet, om mijn hoofd en handen onder de kraan te houden. Het gevoel in mijn hoofd ging niet weg, maar werd ook niet erger. Een paar dagen later heb ik een MRI gehad. Er was niets op te zien. Ik had geen hersenbloeding gehad en ook geen infarct. Maar ik bleef nog een tijd een soort spons in mijn hoofd voelen. Inmiddels zijn we twee maanden verder en gaat het weer goed met me. Ik zie het als een waarschuwing. Ik heb wel een idee waar het van kwam, hoor. Ik was ergens veel te emotioneel bij betrokken. Ik ben ervan overtuigd dat stressvolle dingen aan je systeem kunnen vreten. Hoe dan ook, het voorval heeft tot gevolg gehad dat ik nu versneld bezig ben met het bouwen van mijn levensmuseum, zoals John Strelecky dat noemt.”

‘Ik mis het gen voor gène’

KNIKKERS

“Mijn boek, het spel, de conference, ze horen bij elkaar. Zoals eigenlijk alles wat ik doe. Er zijn mensen die vinden dat ik met heel veel verschillende dingen bezig ben, ik vind van niet. Ik knoop de dingen aan elkaar. Zo weef ik mijn rode draad. Het is best spannend. Tachtig procent van wat ik nu doe ga ik afstoten en het is maar de vraag of de nieuwe dingen een succes worden. Maar dat heeft ook weer te maken met de definitie van succes. Ik ben natuurlijk getraind in nut en sales, dat moet ik een beetje gaan loslaten. Dat vind ik best moeilijk. Op de middelbare school hadden we een softbal team. We verloren altijd alle oefenwedstrijden, maar wonnen de echte. Omdat de hoofdprijs een taart was. Het gaat heus ook om de knikers bij het spel.”

MÁXIMA

“Ik ga het podium op omdat ik ijdel ben, ik hou van applaus. En ik vind het mooi om andere mensen in de schijnwerpers te zetten. En mensen een prachtige belevenis te bezorgen. Lachen is gezond. En de belofte is dat je met minstens een ding naar huis gaat waar je flink over gaat nadenken. Ik ga 1000 mensen 1000 euro laten betalen voor een onvergetelijke dag. Timothy Ferriss schreef een boek over een 4-urige werkweek. Dat vind ik gek. Want óf je werkt altijd, óf je hebt altijd vakantie, wat precies hetzelfde is als je doet wat je leuk vindt. Vier uur per week is raar, toch? Nee, dan ik: ik werk gewoon één dag per jaar. Met een miljoen aan inkomsten. En dat is dan de grap. De opbrengst ga ik overigens weggeven, aan talentontwikkeling van kinderen in Stad en Ommeland. Via microkredieten. Het lijkt me leuk om Máxima in mijn conference te hebben. Want weet je wie de koningin van de microkredieten is? Juist. Ik denk wel dat ze komt, ja.” ■